

עת"א 2798/05/14 - מדינת ישראל נגד ועדת שחרורים במקום מושבה בכלא כרמל, שלום כהן,

בית המשפט המחוזי בחיפה

11 מאי 2014

עת"א 2798-05-14 היועץ המשפטי לממשלה נ' משטרת ישראל/שרות בתי הסוהר-מחלקת

האסיר ואח'

בפני הרכב כב' השופטים:

רון שפירא, סגן נשיא [אב"ד]

אברהם אליקים

בטינה טאובר

מדינת ישראל

העותרת

נגד

המשיבים

1. ועדת שחרורים במקום מושבה בכלא כרמל

2. שלום כהן, ת"ז 040700387

פסק דין

בפנינו עתירה כנגד החלטת ועדת שחרורים שמקום מושבה כלא כרמל, אשר הורתה על שחרורו המוקדם של המשיב 2 ברישיון.

המשיב 2 מרצה את מאסרו השלישי למשך 24 חודשים, בגין עבירה של נהיגה בזמן פסילה, נהיגה ללא ביטוח תקף ונהיגה ללא רישיון רכב תקף. המשיב 2 החל לרצות את עונשו ביום 22.11.12, ומועד שחרורו המלא מהכלא ביום 21.11.14. מועד השחרור בתום שני שליש חלף כבר ביום 14.2.14.

ועדת שחרורים דנה בעניינו של המשיב 2. הדיון נדחה מספר פעמים לצורך גיבוש תוכנית טיפולית. בישיבת הועדה מיום 27.4.14 הציג המשיב 2 תוכנית טיפולית פרטית. ועדת השחרורים החליטה להורות על שחרורו המוקדם של המשיב 2 בתנאים. כנגד החלטה זו הוגשה העתירה שבפנינו.

טענות הצדדים:

טענת העותרת היא, כי החלטת הועדה חורגת ממתחם הסבירות. לטענת העותרת, לא מתקיימים במשיב 2 תנאי הסף הנדרשים, בהתאם להוראות סעיף 3 לחוק שחרור על תנאי ממאסר, התשס"א - 2001 (להלן: "**חוק שחרור על תנאי ממאסר**"), הקובעות כי ועדת שחרורים לא תשחרר אסיר, אלא אם כן שוכנעה כי האסיר ראוי לשחרור וכי שחרורו אינו מסכן את שלום הציבור. לטענת העותרת, המשיב 2 אינו מקיים את התנאי המוקדם שבסעיף 3 לחוק שחרור על תנאי ממאסר מאחר והתנהגותו, הן בעבר והן בין תחומי הכלא, מצביעה כי שחרורו יסכן את שלום הציבור.

ככל שהדבר נוגע לעברו של המשיב 2, טוענת העותרת כי למשיב, אדם צעיר בגילו, יליד 1980, 70 הרשעות קודמות במגוון רחב של עבירות תעבורה וכן 7 הרשעות קודמות בעבירות פליליות מתחום עבירות האלימות. ככל שהדבר נוגע לעבירות התעבורה, ניתן לקבוע על פי עברו, כי מדובר בעבריין רצדיביסט. המשיב 2 הורשע בעבר ונדון לעונש מאסר בגין נהיגה בזמן פסילה ונהיגה ללא ביטוח. בעבר זכה המשיב 2 בשחרור מוקדם, בעת שריצה את מאסרו הראשון למשך 12 חודשים. מאוחר יותר ריצה מאסר שני, וקיבל שחרור מנהלי מוקדם, וזאת לאחר שריצה 18 חודשים בגין עבירה של נהיגה בזמן פסילה. כעבור כחודשיים מיום שחרורו, נהג המשיב 2 ברכב בידעו שהוא פסול מנהיגה, ללא פוליסת ביטוח וללא רישיון תקף, ונדון למאסר אותו הוא מרצה כעת, למשך 24 חודשי מאסר. בנוסף הופעלו בחופף שני מאסרים מותנים שהיו תלויים ועומדים כנגדו.

העובדה שהמשיב 2 חוזר ומבצע עבירות בסמוך לאחר שחרור מוקדם, כאשר תלויים ועומדים כנגדו מאסרים מותנים ברי-הפעלה, היא המצביעה על מסוכנותו, וזאת לטענת העותרת. לטענתה, ועדת השחרורים לא נתנה למסוכנות זו את המשקל הראוי. מסוכנות זו צריכה הייתה להביא לידי כך שהמשיב 2 ימצא כבלתי מתאים, על פניו, לשחרור מוקדם, באופן בו לא תחל הועדה לבדוק את תנאי השחרור המוקדם בהתאם להוראות סעיף 9 לחוק שחרור על תנאי ממאסר.

בנוסף טוענת העותרת, כי מידעים שהוצגו בפני ועדת השחרורים מצביעים על משיב שהתנהגותו בכלא אינה תקינה. יצוין גם כי נפתחה חקירה בעניין חשד להחזקת אגרופן או סכין למטרה לא כשרה, וזאת בעת שהמשיב 2 שהה בכלא חרמון. גם נתונים אלה מצביעים על מסוכנות והעדר התאמה לשחרור מוקדם.

ב"כ המשיב 2 מפנה אל ההלכות הרבות בדבר היקף התערבות מצומצם של בית משפט מנהלי בהחלטת ועדת שחרורים, ומבקש לדחות את עתירת המדינה. ב"כ המשיב 2 טוען כי התנהגותו של המשיב 2 בכלא הייתה תקינה. המשיב 2 משמש כתומך באסירים אחרים. עוד טוען הוא כי עקב פתיחת תיק הפ"א, הורחק המשיב 2 מהליך טיפולי ואף חופשותיו הופסקו. מטעם זה לא יכול היה להציג תוכנית שיקום שתוכן ע"י הרשות לשיקום האסיר, והציג את תוכנית השיקום הפרטית. בנסיבות אלה מבקש ב"כ המשיב 2 כי בית המשפט לא יתערב בהחלטת ועדת השחרורים.

המשיב 2 ביקש להתייחס לפתיחת תיק החקירה בעניין חשד להחזקת סכין או חפץ חד. לדבריו, נמצא בחדר בו שהה מכסה של פחית שימורים, והיה חשד כי המכסה הנ"ל משמש לנשק. שב"ס ביקש לנקוט כנגדו בהליך משמעותי, אלא שהמשיב 2 סירב להליך משמעותי וביקש כי תיפתח חקירה פלילית, וזאת כדי להוכיח את חפותו. בפועל נפתחה חקירה פלילית, והסתיימה בקביעה של סגירת תיק בהעדר ראיות. אלא שפתיחת החקירה הפלילית פעלה לחובתו של המשיב 2, זאת הגם שהמשיב 2 הוא זה שביקש כי תיפתח חקירה פלילית. לעניין זה אציין כי המשיב 2 אף הגיש עתירת אסיר בנוגע להליך זה (עת"א 36297-12-13). באותה עתירה, נפסק כי ברמה המנהלית הייתה תשתית ראיות מספיקה כדי לקשור את המשיב 2 לאותו מכסה של קופסת שימורים אשר היה אמור לשמש כנשק בכלא. עם זאת, הורה בית המשפט כי בשים לב לחלוף הזמן, תיבחן שוב התנהגותו של המשיב 2 לרבות האפשרות להוציאו לחופשות.

יצוין כי לדבריו של המשיב 2, בעת היותו בכלא חרמון הוא השתתף בתוכנית שיקומית וכמעט סיים את הליך השיקום שם. כעת, משהוכנה עבורו תוכנית שיקום פרטית, הוא מבקש לאפשר לו להשתלב חזרה בחברה הנורמטיבית.

טיעוני הצדדים פורטו בהרחבה בכתבי הטענות ובפרוטוקול הדיון, ולא מצאנו צורך לחזור עליהם במלואם.

דיון והכרעה:

לאחר שבחנו את טענות הצדדים, סבורים אנו כי יש מקום להתערב בהחלטת הוועדה, כפי שיפורט.

בטרם ננמק טעמינו, נזכיר את ההלכה, כי רק לעיתים רחוקות ובמקרים חריגים, יתערב בית משפט מנהלי בהחלטות ועדת שחרורים. ראו למשל את הדברים שנאמרו ברע"ב 3686/10 סמיר גנאמה נ' ועדת השחרורים, (טרם פורסם, ניתן ביום 9/12/10):

"יודגש כי בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים אינו פועל כערכאת ערעור על החלטת הוועדה, אלא הוא בוחן את החלטת הוועדה כהחלטה מינהלית, ומכאן שהתערבותו של בית המשפט תיעשה רק במקרים בהם קמה עילה מאלה המאפיינות את המשפט המינהלי כנגד החלטת הוועדה. על בית המשפט לשמור על מרחב של שיקול דעת לוועדה בהחלטתה לגבי שחרור אסירים, ולהתערב בהחלטותיה רק אם הן לוקות בחוסר סבירות קיצוני (ראו בין השאר: ע"א 2/83 ועדת השחרורים נ' אסיאס, פ"ד לז(2) 688 (1983); בג"ץ 89/01 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' ועדת השחרורים, פ"ד נה(2) 838, 871 (2001); רע"ב 4570/02 מחאמיד נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(5) 236 (2002))."

עם זאת ובמקרה שבפנינו, סבורים אנו כי החלטת הוועדה היא בלתי סבירה, באופן המצדיק את התערבות בית המשפט המנהלי בהחלטה.

עברו של המשיב 2 מצביע על מסוכנות רבתי באופן שבו המשיב 2 אינו מרים את הנטל המוטל עליו כדי לשכנע כי הוא עומד בתנאי סעיף 3 לחוק שחרור על תנאי ממאסר. גם אם נאמר כי בתנאים מסוימים ניתן לאיין את מסוכנותו, לא מתקיימים בתנאים שקבעה הוועדה במסגרת החלטתה בטחונות מספיקים שיש בהם כדי לאיין את מסוכנותו.

בטרם נתייחס לעברו של המשיב 2, המצביע על מסוכנות, ראוי להדגיש כי לעיתים נוטות ועדות שחרורים (כמו גם בתי משפט) לעשות הבחנה לעניין מסוכנות בין עבירות תעבורה ובין עבירות פליליות אחרות. סבורים אנו כי הבחנה גורפת זו אינה במקומה, במובן זה שעבירות תעבורה, ובמיוחד עבירות של נהיגה בזמן פסילה, הן עבירות המצביעות על זלזול במערכת החוק, הן עבירות המצביעות על מסוכנות רבתי. אין צורך להזכיר כי מספר הנפגעים בגוף ובנפש מעבירות תעבורה, גדול בהרבה מסך הנפגעים מכל יתר מעשי הפשע והעבירות הפליליות. התפיסה כי עבירות תעבורה מצביעות על מסוכנות פחותה, אינה מתיישבת עם המציאות המוכרת לכולנו. כאשר אדם מעיד על עצמו במעשיו כי הוא מוכן להפר את הוראות החוק ולנהוג כאשר הוא אינו מורשה לעשות כן, יש לראותו כאדם מסוכן. כאשר אותו אדם חוזר פעם אחר פעם ומבצע את אותן עבירות של נהיגה בזמן פסילה, זאת כאשר תלויים ועומדים כנגדו מאסרים מותנים, מעיד אותו אדם על עצמו כי הוא נכון לגרום סיכון לציבור, ולמעשה אין אמצעי אשר ירתיעו מלחזור ולבצע עבירות. די בכך כדי

להגדיר את מסוכנותו של המשיב 2 ברמה הגבוהה.

מעבר לאמור, דו"חות הגורמים הטיפוליים בכלא קבעו כי המשיב 2 אינו ראוי לשחרור מוקדם בשלב זה, בטרם יושלם הליך של בחינת אפשרויות שילובו בתוכנית שיקומית הכוללת, בין היתר, מגורים בהוסטל אשר ייתן מענה לצרכי הטיפוליים. לעניין זה, לא ניתן להתעלם מהמלצות רש"א במכתב מיום 23.3.14, אשר קבעו כי המשיב 2 זקוק למסגרת טיפולית אינטנסיבית בעלת גבולות חיצוניים ברורים. קביעה זו מצביעה על מסוכנות המשיב 2, המחייבת, כלכל הפחות, תנאי פיקוח נוקשים. זאת לדעת הגורמים הטיפוליים.

נוסיף עוד, כי עיינו בחומר החסוי אשר הוצג גם בפני ועדת השחרורים. לא נפרט את תוכנו של החומר החסוי. יצוין בתמצית, כי החומר מצביע על דפוסי התנהגות עברייניים של המשיב 2 ומערכת יחסיו עם אסירים אחרים, דפוסים המצביעים על המשך נטייתו לאלימות. עם זאת, מדובר במידעים מראשית מאסרו של המשיב 2, ולא ראינו לתת להם משקל מכריע. בכל הנוגע לאותו תיק פ"א שנסגר, גם לעניין זה לא ניתן לתת משקל של ממש, מאחר וכאמור, בחקירה הפלילית לא נמצאו ראיות הקושרות את המשיב 2 להחזקת אותה פחית. לא ניתן גם להתעלם מהעתירה שהגיש, וכן לבקשתו כי תיפתח חקירה פלילית וזאת כדי להסיר ממנו כל אשמה.

ועדת השחרורים הייתה ערה לאמור. עם זאת סברה הועדה כי במהלך המאסר הנוכחי עבר המשיב 2 טיפול התחלתי, המצביע על כיוון חיובי אשר יכול להביא לשינוי בדפוסי התנהגותו, אם יתמיד בכך. עם זאת, ועדת השחרורים סברה כי התוכנית הטיפולית הפרטית חסרה התייחסות לעבירות תעבורה, אותן המשיב 2 חוזר ומבצע, ואין בה כדי לאיין מסוכנות בתחום תעבורתי. בהתאם, הורתה ועדת השחרורים כי תושלם תוכנית טיפולית פרטית תוך הסתייעות בקורס מתאים באמצעות עמותת "אור ירוק". אלא שועדת השחרורים סברה כי ניתן לשחרר את המשיב 2 כבר כעת, כאשר לאחר שחרורו יציג המשיב 2 תוכנית בכתב של טיפול מתאים, אשר תוכן עבורו על ידי עמותת "אור ירוק". סבורים אנו כי החלטה זו היא בלתי סבירה, בנסיבות המסוכנות כפי שפורטו לעיל.

כאשר מצוי בפני ועדת שחרורים אסיר, אשר עברו מעיד על מסוכנות במדרג גבוה בגבולות המסוכנות שמובילות אל שלילת אפשרות שחרור המוקדם ממאסר בהתאם להוראות סעיף 3 לחוק שחרור על תנאי ממאסר, לא ניתן לשקול את שחרורו בטרם תוצג בפני ועדת שחרורים תוכנית מלאה ושלמה, שיש בה כדי ליצור מנגנון פיקוח מלא ורציף שיאין כל מסוכנות. אין מקום לשחרר את המשיב 2 שחרור מוקדם, שרק לאחר מכן יביא תוכנית טיפולית משלימה, וזאת כאשר ועדת השחרורים סבורה כי התוכנית שהוצגה בפניה אינה עונה על כל התנאים הנדרשים. לעניין זה סבורים אנו, כי ההחלטה היא בלתי סבירה, ובמיוחד בשים לב למדרג המסוכנות הגבוה העולה מעברו של המשיב 2.

בסיכומי של דבר, בהביאנו בחשבון את כל הנתונים ובהתחשב ברמת המסוכנות הגבוהה של המשיב 2, סבורים אני כי לא ניתן לשקול, לעת הזו, את שחרורו. עם זאת, בהתחשב בדו"ח הרשות לשיקום האסיר, ותוך שאנו מביאים בחשבון גם את חוות הדעת הפרטית, אנו מורים כי עניינו של המשיב 2 יוחזר לוועדת שחרורים, אשר תקבל לידיה, קודם לדיון בעניינו של המשיב 2 וקודם למתן החלטה סופית, תוכנית שיקום משלימה שתוכן על ידי המשקם הפרטי, בתיאום עם עמותת "אור ירוק" ובמידת האפשר גם בתיאום עם הרשות לשיקום האסיר. בשים לב למכתב הרשות לשיקום האסיר מיום 23.3.14, תיבחן אפשרות להתאים עבור המשיב 2 תוכנית לשהייה בהוסטל, באופן שבו מערך הפיקוח עליו יהיה הדוק יותר. הכנת

התוכנית ובדיקת מכלול האפשרויות על ידי הרשות לשיקום האסיר, תושלם בתוך חודשיים ועניינו של המשיב 2 יוחזר לאחר מכן לועדת שחרורים, אשר גם תבחן מידעים עדכניים בעניין התנהגותו של המשיב 2 ותיתן את החלטתה, הכל בשים לב למסוכנות העולה מהתנהגותו בעבר.

ועדת השחרורים אשר תדון בעניינו, לאחר חלוף כחודשיים, תשקול את מכלול הנתונים, לרבות את האיזון בין המסוכנות העולה מעברו לבין תוכניות השיקום שיוצעו, ותיתן את החלטתה לפי מיטב שיקול דעתה.

סיכום:

בסיכומו של דבר העתירה מתקבלת במובן זה שעניינו של המשיב 2 יוחזר לדיון בפני ועדת שחרורים לאחר שיושלמו כל הבדיקות הנדרשות ותוכן תכנית טיפולית משלימה, הכל כמפורט לעיל.

כדי להחיש את הטיפול בעניינו של העותר, ניתן פסק הדין בהעדר.

המזכירות תשלח עותק פסק הדין לב"כ הצדדים.

ניתן היום, י"א אייר תשע"ד,
11 מאי 2014, בהעדר
הצדדים.
ר. שפירא, ס. נשיא
[אב"ד]

א. אליקים, שופט **ב. טאובר, שופטת**